

POZNÁMKY K PUBLIKOVANÉ RECENZI

FRANTIŠEK KAŠIČKA: STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Praha 2002, učební texty pro studenty fakulty architektury ČVUT.

Lektor: Doc. JUDr. PhDr. Dobroslav Líbal, DrSc.

V časopise Průzkumy památek IX-2/2002 byla P. Macem publikována recenze na výše uvedená skripta. Ačkoli asi není obecným zvykem reagovat v témže časopise na některé kritické poznámky v recenzích uvedené, některé názory a formulace vyslovené v recenzi vyžadují podle mého soudu upřesňující poznámky pro vytvoření vlastního úsudku nezaújatých čtenářů. Případně lze tento vstup považovat za příspěvek do diskuse, ke které recenzent vyzývá.

Považuji především za nutné reagovat hned na první odstavec recenze, ve kterých se hovoří o „dlouho očekávané“ publikaci „inzerované již před delší dobou“, a že je třeba se zaměřit na odlišnosti, kterými se skripta od dohodnutých zásad odlišují (dohodnutými zásadami se zde patrně rozumí text 2. vydání metodické publikace SÚPP, sv. 23). K návrhu znění metodických pokynů se 13. 4. 1995 skutečně sešel velký počet zainteresovaných pracovníků, písemné připomínky jsem údajně podal pouze já. První vydaná verze metodických pokynů pro SHP jednotlivých objektů v r. 1997 byla ovšem poznamenána řadou nedostatků, ukvapených závěrů a bohužel i nezpůsobů, proti kterým se právem ohradil jak D. Líbal, tak i já, uváděný zde jako lektor, aniž jsem se o tom předem dozvěděl a měl možnost si před vytištěním rukopisu přečíst. Protestní dopisy řediteli SÚPP a recenzentovi jako zpracovateli metodických pokynů s kritickými připomínkami a s doporučením řady úprav v metodické brožurě byly pravděpodobně důvodem, proč jsem již nebyl přizván ke spolupráci na druhém opraveném a doplněném vydání metodické publikace sv. 23. Její také dlouho očekávané vydání bylo však neustále odkládáno, a byl jsem proto nucen požádat vedení fakulty o odložení termínu pro odevzdání rukopisu svých skript a svou žádost jsem odůvodnil potřebou uvést skripta i v detailu do souladu s očekávanou opravenou verzí metodických pokynů. Pan recenzent se jistě upamatuje, kolikrát jsem se ho tázal, kdy metodické pokyny skutečně vyjdou. Uváděný termín však nikdy nebyl dodržen. Nakonec bylo nutno odevzdat rukopis skript, aniž byla druhá verze metodické brožury k dispozici, protože by publikace skript vypadla z edičního plánu. Ve skriptech (na str. 8) uvádím proto informaci, že SÚPP pracoval v r. 2001 na metodických pokynech. Vzhledem k této situaci logicky nemohlo dojít k plnému „sjednocení názoru na podobu SHP“.

Jsem rovněž přesvědčen, že přílišná různorodost postupů by byla zavádějící, přesto se po dodatečné konfrontaci obou publikací domnívám, že v recenzi blíže nespecifikované odlišnosti jsou ve skutečnosti minimální – obě verze vycházejí z půlstoletí krystalizované metodiky, která byla po obsahové i formální stránce založená D. Líbalem a podle níž bylo v jeho ateliéru v rámci tehdejšího SÚRPMO zpracováno tisíce objektů. Obsahová stránka textové části SHP jednotlivých objektů, posloupnost kapitol, jejich rámcový výklad i podoba analytických plánů nevykazují výraznější rozdíly. O detailech je třeba dále diskutovat (třeba alespoň dodatečně). Skripta určená pro studenty fakulty

architektury ČVUT nesuplují jiné učební texty a podrobnou literaturu k nim – především pro předměty Dějiny architektury a urbanismu, Dějiny umění, Stavitelství, Historické konstrukce, Lidovou architekturu, Historické stavby a sídla a další. Uvedený výběr souhrnných podkladů a literatury je určen pro základní pomoc při seminární práci. Ta spočívá jednak v zaměření jednoduššího objektu historického původu a jednak ve zpracování konceptu SHP tohoto objektu.

V 1. kapitole skript jsem jmenovitě uvedl mezi tvůrce a průkopníky SHP jen některé ze starší generace odborných pracovníků, neuváděl jsem ani všechny významné osoby, které se od počátku soustředily v SÚRPMO a jejichž práce rovněž přispěly k prohloubení poznání historické architektury. Ve výběru literatury k metodice SHP jsem potom s pomocí lektora D. Líbala uvedl zjištěné zásadní publikované práce všech, kteří k této metodice měli co říci a kterých si současně velmi vážím, jako jsou moji bývalí učitelé O. Stefan a M. Radová-Štiková či spolužáci a kolegové J. Muk, A. Vošahlík a další. Ztotožňuji se s panem recenzentem, že je ovšem nutno přiznat zcela zásadní a rozhodující roli D. Líbala a jeho spolupracovníků.

V dalším mi ovšem recenzent vytýká, že mi ve 2. kapitole vypadá zcela neopomenutelná role historika – archiváře. Zde asi přehlédl šestou řádku pod nadpisem, kde účast archivního pracovníka uvádím na 1. místě. Následně recenzent kritizuje, že jsem při probírání jednotlivých druhů nedestruktivních průzkumů jmenoval i SHP záchranný, protože „záchranný je v podstatě každý“. Dovolil jsem si použít tento termín převzatý z terminologie archeologických výzkumů, protože jsem přesvědčen, že SHP objektu historického původu určeného k odstranění se do jisté míry liší od standardní podoby SHP – po obsahové i formální stránce, kdy je nutné následně sledovat a dokumentovat nálezy i v průběhu demolice objektu.

Poznámky recenzenta ke kapitolám, které se týkají SHP širších územních celků a SHP urbanistických považuji za jeden z možných názorů. SHP zpracovávané pro potřeby regionálního plánování mají stále nepopíratelný význam pro poznání a záchranu památkového fondu v republice. Dříve se na objednávky památkových ústavů pořizovaly další kopie stavebně historické analýzy historických sídel jako jen obtížně nahraditelné informační zdroje a podklady pro navazující SHP podrobnějšího zaměření. Přiznejme, že v dnešní praxi se uvedené úrovně průzkumů provádějí zcela ojediněle a je samozřejmé, že mají reagovat na konkrétní zadání, podobně jako na ně musí reagovat tzv. prohloubené SHP jednotlivých objektů, dodatky SHP či SHP destruktivní povahy. „Velice striktní formální podoba elaborátů“ SHP širších územních celků, SHP urbanistických a dalších, jak ji známkuje recenzent, je ve skutečnosti ve skriptech nadepsána jako doporučená.

Barevné ilustrace jsou pro vydavatelství ČVUT finančně

ně neúnosné, značné úsilí si vyžádalo uplatnění alespoň závěrečné barevné legendy. Z těchto důvodů bylo v maximální míře příkladů SHP použita jeho grafická černobílá podoba vyhodnocení.

U kapitol, které se zabývají nejčastěji uplatňovaným SHP – tedy SHP jednotlivých objektů a jejich užších souborů (pro který vyšla uvedená opravená a doplněná metodická publikace) –, vyjadřuje recenzent pocit bez bližší konkretizace, že ve skriptech předložená podoba do jisté míry ustulnula. Zmiňuje např. současnou explozi zájmu o konstrukci krovů, které prý byly dříve přehlíženy. Soudím, že hodnotné historické krovy rozhodně přehlíženy nebyly, jak tomu svědčí práce J. Muka, D. Líbala i některé práce moje (např. krov domu čp. 629 – I v Praze, připomenutý doc. Škabradou na konferenci v Nečtinách). Méně pozornosti bylo samozřejmě věnováno stovkám krovů novodobého původu, které v plošných průzkumech mnohdy převažovaly. Domnívám se, že zvýšený badatelský zájem o krovy do značné míry podnítil výrazný pokrok v poznání jejich datování pomocí dendrochronologie zásluhou několika výjimečně odborně zdatných jedinců. Do té doby bylo možné ve standardním SHP vesměs jen jejich přibližné datování, základní popis doplněný případně schématem plné vazby a doporučením, že mimořádně hodnotnému krovu je nutno věnovat zvýšenou pozornost a ochranu.

Domnívám se, že předcházející reakce Františka Kašičky je spíše citově laděná a s výjimkou několika skutečně konkrétních připomínek se pohybuje v obecné rovině. Zůstává tak především na čtenářích, aby si na věc utvořili svůj vlastní názor, který je ostatně vždy rozhodující. Ke konkrétním připomínkám bych jen rád připomenul, že pod-

Domnívám se proto, že podrobné studium a hodnocení krovové soustavy by mělo být náplní až tzv. prohloubeného SHP (orientovaného nejčastěji pouze na určitou část objektu nebo některé jeho detaily či prvky). V této souvislosti pan recenzent patrně přehlédl, že v recenzi nepokládá dendrochronologii za speciální druh SHP, zatímco ve 2. vydání metodické publikace SÚPP tvrdí opak.

Jazyková korektura skript byla zadána zkušené redaktorce, není ovšem vyloučeno, že jí některé drobnosti unikly.

Ovšem i 2. opravené vydání téže brožury by si podle mého názoru zasloužilo širší seriózní diskusi (která měla ovšem probíhat před jejím vydáním). Ať již k základní obsahové a formální podobě standardního SHP, která by se podle mého názoru neměla u této kategorie zásadně proměňovat. Rovněž je problematické požadovat k zadání tohoto typu průzkumu vstupní kritéria, logicky potřebná u ostatních druhů a úrovní. Diskutovat lze o řadě detailů obsahové a formální podoby elaborátu včetně detailní podoby architektonicko-památkového vyhodnocení, které jsem navrhl v roce 1963 a na pokyn tehdejšího ředitele SÚRPMO Dr. Viléma Lorence metodicky rozpracoval do podoby užívané v zásadě dodnes. Pokud možno seriózně, při dodržování pravidel mravního jednání a se společným cílem je možné opravdu dojít k obecnější shodě v zájmu profese, kterou máme rádi a chceme ji dělat co nejlépe.

FRANTIŠEK KAŠIČKA

statné části práce na „metodice“ SÚPP (NPÚ) se F. Kašička a D. Líbal společně účastnili, a to až do doby, kdy úspěšným a nekompletním prvním vydáním (bez mého vědomí) byla způsobena nepříjemná společenská situace.

PETR MACEK